

καταστημένων Γάλλων συγγραφέων. Οι έχθροι του κατώρθωσαν να τον διαβά-
λωσιν προς τον βασιλέα, και μετά πολ-
λὰς προσπαθειμένας διαλλαγὰς, οι δύο
φίλοι έχωρίσθησαν όριστικώς (1753).

Ο Βολταίρος διέτρεξε τότε μέρος
της Γερμανίας, εστάθη δέ παρά τη
δουκίση του Saxe-Weimar, τη παρα-
κλήσει της όποιας εξέδωκε τὰ χρονικά
του Κράτους το μετρίοτερον των έργων
του· έπειτα διέτρεξε εν Στρασβούργω,
Λυών, και εν πολλαίς άλλαις πόλεσι
της Γαλλίας, μη δυνάμενος να επανέλ-
θῃ εις Παρίσιους.

Κατόικησεν επί τινα χρόνον εις De-
lices επί της δικαιοδοσίας της Γενεύης,
και εγκαταστάθη εν Φερνέ. Ένταύθα
διήγαγε τὰ είκοσι τελευταία αὐτοῦ
έτη· ώκοδόμησε περίφημον οίκον, ή-
γειρε ναόν εις τον Θεόν, και ή παρου-
σία του υπήρξεν αίτία της εύτυχίας ο-
λου του τύπου. Οι θαυμασταί του ήρ-
χοντο εξ όλων των μερών της Ευρώπης
ίνα επισκευθώσιν εκείνον όν απέκάλουν
Πατριάρχην της Φερνέ.

Κατά την εν τῷ τόπῳ τούτῳ διατ-
ριδὴν του, ο Βολταίρος, εκτείνων ακό-
μη τον κύκλον των έργων του εξέδωκε
εὐγλωττους εκθέσεις διὰ τον Γάλλον 1)
Σίβερνον, Λαλλόν, θύματα των οίκτρων
δικαστικών άπατών, άπήτησε την εί-
λικρίνησαν των δούλων του μοναστηρίου
St-Claude και εδχομοσίευσεν απομνημο-
νεύματα επί του Κορνηλίου ίνα προικί-
σῃ μίαν άνεψίαν του μεγάλου τούτου
άνδρος.

Ο Βολταίρος έθηκε την τελευταίαν
χείρα εις τὸ *Δοκίμιον περί των ήθων*
και του πνεύματος των ήθων· συνέ-
γραψε την *ιστορίαν της Ρωσσίας επί*
Μέτρου μεγάλου· συνέταξε πλήθος
ποιημάτων των κοινοτέρων ειδών, σα-
τύρας, επιστολάς, διηγήματα, επιγράμ-
ματα, ελαφράς ποιήσεις· έγραψε εις τὸ
πεζόν τὰς μυθιστορίας του τὰς πλήρεις
εὐφυίας· άλλὰ και κακίας και κυνικής
ἀναιδείας, και έποίησεν εντός των πο-
λυκρίθμων τραγωδιών του, εκ των ό-
ποιων τὸ *Οργανόν της Κίνας* και τὸ
Tamerlane, εἶνε ἀντάξια των καλλι-
τέρων του έτων, άλλ' εκ των όποιων
πολλὰι δὲν έχον την τιμήν να παρα-
σταθώσι· και τινες κωμωδίας, μεταξύ
των άλλων την *Ecossaise*, απευθυνο-
μένην κατά του Fregon.

Τῷ 1778, 84 έτων ών ο Βολταίρος
τῇ παρακλήσει της κυρίας Denis, άνε-
ψιάς του, έκαμεν εν ταξείδιον εις Παρί-
σιους ίνα ενεργήσῃ την παράστασιν της
Irene, εν των τελευταίων αὐτοῦ έργων.

Ο Βολταίρος έγένετο δεκτός εν τῇ
πρωτευούσῃ μετ' ένθουσιασμοῦ άπερι-
γράπτου· άλλὰ πλήρης παντοειδών τι-
μῶν δὲν ήδυνήθη να άντισταθῇ εις τό-

σας συκινήσεις και απέθανε τρεῖς μή-
νας μετά την άφίξιν του (30 Μαΐου
1778).

Έπειδή δὲν είχε δεχθῇ τὰς βοηθείας
της θρησκείας δὲν έστράφη να τον έν-
ταφιάσωσιν εις Παρίσιους· τὸ σῶμά του
μετεφέρθη εν τῷ μοναστηρίῳ του Scel-
lières, τὸ όποιον ενέμετο ο άνεψίος του
αἰσῶς Mignot.

Τῷ 1791, τὰ λείψανά του μετεφέρ-
θησαν πανηγυρικῶς εις τὸ Πάνθεον, όπου
κεῖται ακόμη.

Η καρδία του διατηρήθη επί πολὺ
εν Φερνέ εντός μιᾶς κάλπης, υποκάτω
της όποιας άνεγίνωσκον τον στίχον

Son esprit est partout et son coeur est ici

Ο Βολταίρος είναι παγκοσμιώτερος
συγγραφεὺς των νεωτέρων χρόνων. Πε-
πρωκισμένος υπό θαυμασίας ευκαμψίας,
ήσπασθη σχεδόν όλα τὰ είδη, και με-
τεχειρίσθη έπιτυχῶς τὸ κοινότερον λα-
κτικόν. Ως ποιητής ο Βολταίρος, έ-
λαμψε ταύτοχρόνως εν τῇ τραγωδίᾳ εν
τῇ όποιᾳ τίθεται πλησίον του Κορνη-
λίου και Ρακίνα. Έν τῇ έποποιίᾳ έπί-
σης εν ή κατέχει την πρώτην θέσιν με-
ταξύ των γάλλων ποιητών άν και υπο-
λείφθη πολὺ του Όμήρου, Βιργιλίου και
του Τάσσου, καθὼς και εν τῇ φιλοσο-
φικῇ ποιήσει εν ή εξισούται με τον Πό-
πιον. Έν τῇ σατύρᾳ και πρό πάντων
εν τῇ ελαφρᾷ ποιήσει είναι άνευ άντι-
γωνιστοῦ· όλιγώτερον όμως έπιτυχῆς
υπήρξεν εν τῇ κωμωδίᾳ και εν τῷ με-
λοδράματι· άπέτυχε δὲ εν τῇ ᾠδῇ.
Πανταχοῦ οι στίχοι του είναι άφελείς
και όρθοί· άλλὰ μέμρονται αὐτοῦ διὰ
τὸ ύψος και τὰς παρεμειλημένας όμοιο-
καταληξίας.

Ως πεζογράφος, μετεχειρίσθη μεθ'
ίσης έπιτυχίας την φιλοσοφίαν, την
ιστορίαν, την μυθιστορίαν και τὸ έπι-
στολογραφικόν είδος. Τὸ λεκτικόν αὐτοῦ
είναι άμεπτον εις τὰ σπουδαία αὐτοῦ
έργα. Εἶναι πάντοτε άπλοῦς, σαφής,
χαρίεις, και λάμπει πρό πάντων διὰ
της όρθότητος και εὐφυίας. Έν τῇ ιστο-
ρίᾳ, υπήρξεν εις εκ των πρώτων των
εἰσαγαγόντων την κριτικὴν εν τῇ με-
λέτῃ των γεγονότων. Τὰ διηγήματα
ταῦτα είναι πανταχοῦ πλήρη ενδιαφέ-
ροντος· άλλὰ πολὺ συχνά εἶνε οὐχί ά-
μερόληπτος και παραποιεῖ τὰ συμβάντα
κατά την επιθυμίαν των αἰσθημάτων
του.

Ως φιλόσοφος παρεδέχθη τὰς ιδέας
του Λοκίου και Κονδυλλάκ· άλλως ή
φιλοσοφία δὲν ήτο οὐδόλως δι' αὐτόν ή
άπιστία άν και εκήρυξεν ότι σέβεται
την περί Θεοῦ πεποίθησιν και τὰς ήθι-
κάς αληθείας, μετεχειρίσθη δὲ συχνό-
τερον την ικανότητά του ίνα υποσκάψῃ
τὰ θεμέλια πάσης θρησκείας. Τὰ πλει-

στα δὲ των έργων του κατεδικάσθησαν
εν Ρώμῃ και μάλιστα εν Γαλλίᾳ.

Ως άνθρωπος ο Βολταίρος είναι πα-
ράξενον μίγμα προτερημάτων και έλατ-
τωμάτων· ήτο άστατος και πολὺ δξύ-
θυμος· εδείχθη εκδικητικός, όλίγον ευ-
συνείδητος και κάποτε υποκριτής ή
ψεύστης ἀναίσχυντος, άλλ' οὐχ ήττον
είναι άνθρωπος γενναίων αἰσθημάτων
και ευγενών κινήμάτων, έκαμε πολλὰ
καλά και υπερήσπισεν εις πλείστας πε-
ριστάσεις τους νόμους της δικαιοσύνης
και της ανθρωπότητος.

Ο Βολταίρος είναι αναμριβόλως ο
άνθρωπος εις τον όποιον ήδυνήθησαν ν'
αποδώσωσι τὰ περισσότερα καλά και
τὰ περισσότερα κακά. Καταδικάζων
τις αὐστηρὰς τὸ άσρον αὐτοῦ μίσος
έναντιόν της θρησκείας, δὲν δύναται να
άρνηθῇ ότι είναι εν εκ των καλλιτέρων
πνευμάτων τὰ όποια ή Γαλλία παρή-
γαγε, και τὸ όποιον εξήσκησε περισ-
σότερον του ένός και ήμίσεως αἰῶνος
άληθῆ δικτατορίαν επί της φιλολογίας
και της φιλοσοφίας.

Δ. Α. ΒΕΡΙΝΙΚΗΣ

ΕΜΑΣ ΑΛΛΟΣ ΜΑΣ ΚΡΙΝΗ

1

Καρδιαίς Έλλήνων φλογεραίς.
άνδρειωμένα στήθια,
είναι πλησίον ή στιγμή.

Παρίς, Θρησκεία και Τιμή
φωνάζουνε «βοήθεια»

2

Αν έως τώρα ή φρόνησις
δεμένη μᾶς εκράτει

Τὰ στήθια μας τὰ φλογερά,
ώ! τώρα θᾶναι φοβερά
ή στάσις μας άπάτη.

3

Γογγύζ' ή σκλαβωμένη γῆ
τ' αδελφία μας στενάζουν.

δὲν υποφέρουν τῇ σκλαβιά.
κράζουν ζητοῦν έλευθερίαν
«βοήθεια» μᾶς φωνάζουν.

4

«Βοήθεια, σεῖς εἰς εύθεροι,
βοήθεια δόσετέ μας,

είναι πλησίον ή στιγμή
οὐαί! μᾶς πνίγεται ή φωνή!
Έλευθερώσετέ μας!»

5

Σκότος πολὺ και λίγος φῶς
έρχεται να μᾶς κρίνῃ·

μὴν έπιτρέψεται αδελφοί
τὸ δίκτυο μας να χλευασθῇ
περίπαιγμα να γίνη»

6

«Τὸ δίκτυο μας νὰ πνίξουνε
ποτέ μὴν ἀνεχθῇτε
ὅσω κι' ἂν εἶναι δυνατοί
οἱ πνίκται-τύραννοι αὐτοί
ὦ σεῖς, μὴ φοβηθῇτε.»

7

«Δότε μας χέρι δότε μας
ἀδελφία, κ' ἐνωμένοι
ἄς δεῖξωμ' ἄλλη μιὰ φορὰ
μέ πόσα βέλη φλογερά
εἰν' ἡ καρδιά πλατμένη.»

8

«Εἶναι γιὰ τὴν πατρίδα μας
πληγὴ φοβερωτάτη,
ἂν ἄφρων τις θρασὺς τῆς γῆς
τὰς ὑποσχέσεις ἀρνηθεῖς,
μᾶς σύρῃ στήν ἀπάτη!»

9

«ὦ! τότε φρίξον Οὐρανέ!
καὶ σὺ γλυκερὰ πατρίδα,
δόξης κ' ἐλευθερίας γῆ,
Ἑλλάς, θείων φλογῶν πηγὴ,
ἐνδοξη γῆ τοῦ Ῥήγα,»

10

«Τρίξε τὰ δόντια κ' ἄρισε
τὸ στήθός σου νὰ σπάσῃ
νὰ χύσῃ ἄσβεστη φωτιὰ
νὰ πνίξῃ βάρβαρη γενεὰ
αἰσχροῖς πνοαῖς νὰ κάψῃ»

11

«Στήκω καὶ ρῆξε μιὰ φωνὴ
Ἑλλάς, νὰ τιναχθοῦνε
τὰ τέκνα σου τ' ἀγαπητά,
τὰ παλλῆκάρια τὰ πιστά,
νὰ σ' ὑπερασπισθοῦνε»

12

«Πρόσταξε τὰ ξυφτέρια σου
νὰ πάρουν τὸ τουφέκι,
νὰ ρίψουν βολία στὰ στενά,
νὰ βροῦν τὴ Δόξα στὰ βουνά,
ποῦ στέφανα θὰ πλέκῃ.»

13

«Ὑψώσ' Ἑλλάς, τὸ ξίφος σου
τὴ λάμψι του νὰ χύσῃ
ν' ἀστράψῃ καὶ στήν ἀστραψὴ
κάθε πνοὴ βαρβαρικὴ
ν' ἀφανισθῇ νὰ σθύσῃ»

14

«Κ' εἰ πλάναι δυνστοὶ τῆς γῆς
ἄς μάθουνε κ' ἐκεῖνοι,
πῶς ἡ ἰσχύς των ἡ πλαστὴ
εἶναι γιὰ μᾶς σάπια κλωστή
ἐμᾶς ἈΛΛΟΣ μᾶς κρίνει»

Π. Α. Α.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΑΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΠΟΦΟΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Περὶ ἀμυγδαλῆς

Ἡ ἀμυγδαλὴ εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐκ τῶν λίαν προσδοκώμενων, διότι τακτικῶς καὶ κατ' ἔτος καρπίζει.

Πολλοὶ δικαίως προτιμοῦν ἑκατὸν ἀμυγδαλέας παρὰ ἑκατὸν ἐλαιόδενδρα, διότι αἱ ἀμυγδαλέαι ἀνεξόδως δίδουν κατ' ἔτος τοσαῦτα κέρδη, ὅσα ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἐλαιόδένδρων μόλις κατὰ τριετίαν παρέχει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

Ἡ ἀμυγδαλὴ ἐπειδὴ ἀνθίζει πρώιμα, χαίρει εἰς θερμὸν κλίμα καὶ εἰς μεσημβρινοὺς τόπους, καὶ εὐδοκίμει εἰς κάθε γῆν· περισσώτερον ὅμως εἰς ἀμώδεις καὶ βαθείας, διότι εἰς αὐτὰς ἀναπτύσσονται εὐκολώτερον αἱ ρίζαι τῆς.

Τὸ δένδρον τοῦτο πολλαπλασιάζεται συνήθως διὰ τῶν ἀμυγδάλων τοῦ δύναται ὅμως εἰς εὐγαῖα ἐδάφη νὰ πολλαπλασιασθῇ καὶ διὰ τῶν μοσχευμάτων καὶ παρασπādων.

Ἐὰν πρόκειται νὰ φυτεύσῃς ἀμυγδαλὸν, διάλεξέ τινι σκληράν καὶ φυτεύσε αὐτὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς κιβώτιον, ἢ καὶ ἀμέσως εἰς τὴν γῆν, ἐὰν αὕτη δὲν περιέχῃ σκώληκος.

Ὡς πρὸς τὰ ἐμβολιάσματα, ἡ ἀμυγδαλὴ ἐνοσθαλμίζεται με ἀμυγδαλὴν ἄλλου εἶδους, καὶ δέχεται ἐμβολίασμα

Ἄ Τῷ μετοπώρῳ ἀμεινον τὰς ἀμυγδαλάς φυτεύειν, ἕως τροπῶν χειμερινῶν. Τῷ γὰρ ἔστι φυτευθῆναι ταῦτα οὐ βέβαιον, ὅτι τὸ φυτὸν τοῦτο πρωιμώτερον βλάσταιναι. Χαίρει γὰρ τὸ φυτὸν τοῦτο θερμότεροις τόποις, διόπερ καὶ αἱς νῆσσι μᾶλλον ἀφορᾷ δοκεῖ καὶ ἐγκεντρίζεται γὰρ γῆν τὴν ἀμυγδαλὴν ἐν τῷ μετοπώρῳ ἐπειδὴ τὸ ἔστι σχεδὸν ὑποθαίνει. Δεῖ γὰρ τὰ μέλλοντα ἐγκεντρίζεσθαι ἐπίτηκα τῆς ἀμυγδαλῆς, μὴ ἐξ ἄκρου τοῦ δένδρου, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου λαμβάνειν. Φυτεύονται γὰρ ἀμυγδαλαὶ καὶ ἀπὸ σπέρματος, καὶ ἐξ αὐτορρίζων, καὶ παρασπādων ἢ μετασπādων. Τινὲς γὰρ ἀπὸ ἄκρας κορυφῆς τοῦ δένδρου εὐθαλέστατον κλάδον λαβόντες ἐκείνους καὶ ἐπέτυχον σφόδρα. Ἐγκεντρίζεται γὰρ ἀμυγδαλὴ οὐ κατὰ τῶν ἐν τῷ στελέχει, ἀλλ' ἐκ τῶν κατὰ μέσον ἀνατρεχόντων κλάδων, παυμένη τῷ μετοπώρῳ. Ὅταν μὲν οὖν ἀπὸ σπέρματος τὴν ἀμυγδαλὴν φυτεύωμεν, δεῖ τὰ σπέρματα πρόσφατα λαμβάνειν, καὶ ταῦτα προθεῖναι κόπρῳ δευσιμένη μεθ' ὕδατος. Δεῖ γὰρ τὸ φυτευόμενον σπέρμα ὀρθὸν τιθέναι, τὸ μέγιστον πρὸς τὴν γῆν ἄγοντας, τὸ γὰρ ἐξελθεῖ καὶ λεπτόν, ἀνὰ.

Ἄ Τὰ ἀγνάτα ἀμυγδαλὰ τῆς Χίου δὲν πρέπει νὰ φυτεύωνται, καθότι τὰ ἐξ αὐτῶν προσερχόμενα δένδρα γίνονται ἀδύνατα καὶ κάμνουν τὸν καρπὸν κούριον. Διὰ τὴν πολλαπλασιασθῆς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀμυγδάλων, ἐμβολιάξτε εἰς σκληροπάρηκους ἀμυγδαλάς.

ροδακινῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐγκεντρισμὸς εἰς τὰς ἀμυγδαλέας εὐκολύνει τὴν ἐκροὴν τῆς κόμης, διὰ τοῦτο ἀπόφευγε τὸ ἐμβολίασμα τοῦτο.

Ἐπὶ τέλους, πρόσσεχε νὰ μὴν ἀφίνης τὴν νεοεμβολιασμένην ἀμυγδαλὴν νὰ ἀναβαίνει πολὺ ὑψηλὰ, ἀλλ' ἀποκόπτε τὰς ἄκρας τῶν νέων κλάδων τῆς, διὰ νὰ μὴν ἀδυνατῇ τὸ στέλεχος κάμνε πρὸς τοῦτοις καὶ ἐπιμήκη χαράγματα ἐπὶ τοῦ ἀγρίου στελέχους, ὅπως οἱ χυμοὶ ἀναβαίνοντες, νὰ σταματῶσιν ὀλίγον καὶ εἰς τὸν κορμὸν πρὸς θρέψιν τῶν χαράγματων.

Ἡ ἀμυγδαλὴ, μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κεφαλῆς τῆς, δὲν ἀπαιτεῖ πλέον κλαδευσιν, ἀλλὰ ἀφαίρεσιν τῶν ξηρῶν, τῶν λαιμάργων, καὶ τῶν περιττῶν κλάδων τῆς.

Τὰ καλῆτερα εἶδη τῶν ἀμυγδάλων εἶναι: τὸ σκληροπάρηκον τῆς Αἰγίνης, τὰ ἀγνάτα τῆς Χίου, τὸ σουλτανικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸ ἀμυγδαλοροδάκινον.

Πότε δεῖ συρᾶναι τὰς ἀμυγδαλάς.

Ἡνίκα ὁ φλοιὸς αὐτῶν ῥήγνυσθαι μέλλει, σύναγε ταύτας, καὶ ἀπολεπίσας ἄλμυρ πλύνον· τοῦτο γὰρ καὶ λευκαίνει, καὶ ὑγιεῖς αὐτὰς ποιεῖ, καὶ ξηράνας ἐν ἡλίῳ ἀπόθου. Ἐὰν γὰρ ἐν ἀχάροις αὐτὰς ἀποθῇς, εὐκόλως ἀπολεπίζονται.

Ὁ Θεόφραστος περὶ φυτῶν ἀναφέρει. «Ἀμυγδαλὴν καὶ ἐκ πικρᾶς φασὶ γίνεσθαι γλυκεῖαν, ἐὰν τις περιορύξῃ τὸ στέλεχος, καὶ τιτράνας ὅσον παλαιαστικόν, πανταχόθεν τὸ ἀπορρέον δάκρυον ἐπὶ ταῦτό ἐξ καταρρεῖν.»

Ὁ δὲ Ἀφρικανὸς ἀκάλλιον δέ τινες ποιοῦντες, περιορύττουσι καὶ περιβάλλουσι κόπρον ὕειαν, ἐπιχέοντες καὶ οὖρον, εἰτα προσχώσαντες ἀρδεύουσι κατ' ἐνιαυτὸν, ἕως ἂν γλυκανθῇ.»

Ἀμυγδαλὴν ἄκαρπον καρποφορεῖν ποιῆσαι

Ἄκαρπον γὰρ καρποφορῆσαι ποιῆσαι, τὰς ρίζας χειγῶνος γυμνώσας. Εἰ γὰρ ἐπιμένει φύλλα μὲν σέρουσα, καρπὸν γὰρ μὴ, τρυπήσας τὸ μέρος τοῦ πρέμνου τὸ παρὰ τὴν γῆν, καὶ δάδος λιπαρᾶς ἐπίουρον εἰς τὸ τρύπημα κατακρούσας, οὖρον ἀνθρώπειον ἐπίχεε, καὶ οὕτω προσχώννυε.

Περὶ Καρυδίας.

Ἡ καρυδιά ἐπιτυχάνει εἰς κάθε εἶδος γῆς καὶ ἰδίως εἰς τὰς δροσεράς καὶ βαθυγείους.